
ERHVERVSUDDANNELSER

med høj kvalitet for virksomheder og elever

Erhvervsuddannelser med høj kvalitet for virksomheder og elever

© Dansk Arbejdsgiverforening

Foto: istockphoto.com

Maj 2023

ERHVERVSUDDANNELSER MED HØJ KVALITET FOR VIRKSOMHEDER OG ELEVER

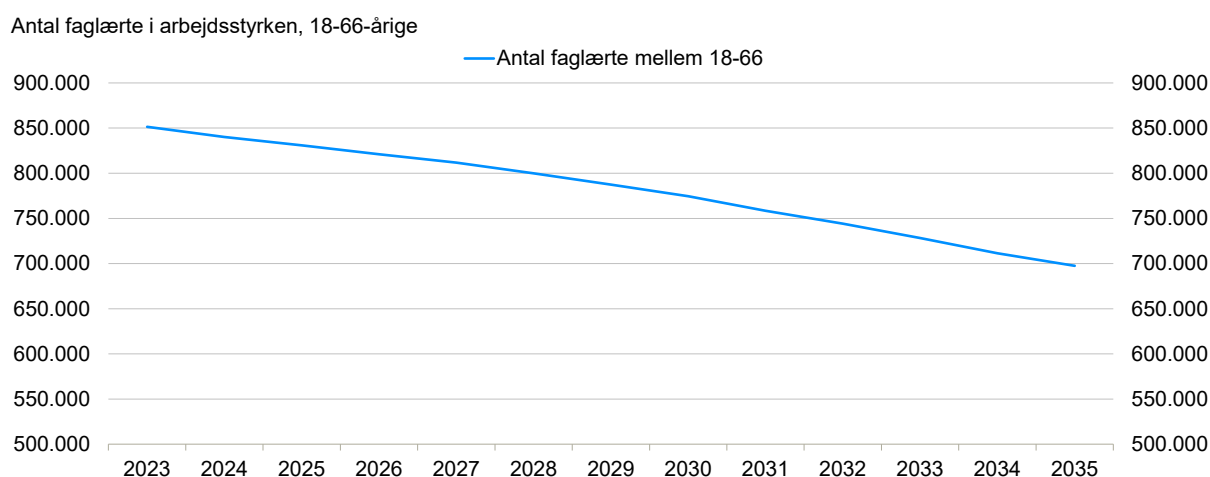
Dygtige faglærte er essentielle for vores samfundsudvikling. De er med til at sikre, at vi kan følge med den digitale og teknologiske udvikling og lykkes med den grønne omstilling. Det er faglærte, der kan producere og vedligeholde alt fra vindmøller til at anlægge fjernvarme, sikre velfungerende handel og serviceydelser, indkøbe og bygge bæredygtigt og mange andre vigtige funktioner i samfundet. Dygtige faglærte er en forudsætning for, at virksomheder, velfærdsinstitutioner og vores øvrige liv kan fungere hver eneste dag.

Heldigvis er danske faglærte blandt de bedste i verden, især på grund af erhvervsuddannelsernes tætte tilknytning til arbejdsmarkedet og virksomhedernes store engagement i uddannelserne. Den unikke model er vi stolte af.

Hvert år har arbejdsgiverne ca. 80.000 lærlinge og elever ansat på lærepladser, og i 2022 blev der indgået 35.000 lærepladsaftaler på private virksomheder, hvilket var et rekordhøjt antal. Men der er plads til flere på en række uddannelser, for efterspørgslen på faglærte er stor.

Langt hovedparten af de nyuddannede faglærte fortsætter direkte i job – ofte hos den virksomhed, hvor de er blevet udlært. Og efterspørgslen efter faglærte vil stige fremover, bl.a. fordi mange faglærte vil forlade arbejdsmarkedet for at gå på pension. Frem til 2035 står antallet af faglærte på arbejdsmarkedet til at falde med omkring 150.000. Samtidig er der brug for flere faglærte til at gennemføre den grønne omstilling.

Figur 1. 150.000 færre faglærte frem mod 2035

Anm.: Figuren viser antallet af personer i arbejdsstyrken med erhvervsuddannelse som højest fuldførte uddannelse.

Kilde: DREAMs socioøkonomiske fremskrivning 2022.

A young woman with her hair in a bun, wearing a blue long-sleeved uniform, is leaning over the open hood of a car in a workshop. She is holding a clipboard and looking intently at the engine. The background shows a well-lit workshop with shelves of tools and equipment.

**Attraktive erhvervsuddannelser
med høj kvalitet**
tiltrækker og fastholder eleverne

Alligevel vælger for få en erhvervsuddannelse. Det gælder både de unge, der vælger en erhvervsuddannelse efter folkeskolen, unge der først har taget en studentereksamen – og de unge voksne, der har været på arbejdsmarkedet i flere år. Den største barriere for at få flere faglærte i fremtiden er mangel på elever og lærlinge, og ikke mangel på lærepladser.

Det kalder på handling og markante, varige investeringer i erhvervsuddannelserne nu. Uddannelserne skal være attraktive og af høj kvalitet, så flere vælger og gennemfører en erhvervsuddannelse. Kvaliteten på uddannelsernes grundforløb og hovedforløb skal

løftes, samspillet mellem virksomheder, skole og elever skal styrkes, og det skal være ubureaukratisk og let for virksomheder at oprette lærepladser og ansætte lærlinge og elever.

DA-fællesskabet har i dette oplæg samlet 23 konkrete forslag, som styrker kvaliteten af erhvervsuddannelserne – til gavn for eleverne, erhvervslivet og samfundet. Fælles for alle forslag er, at flere faglærte kræver vilje til udvikling, nytænkning og markante investeringer i kvaliteten på erhvervsuddannelserne.

Høj faglig kvalitet på erhvervsskolerne

Eleverne skal møde erhvervsskoler med stærke faglige og sociale miljøer. Det gælder både på grundforløbet, hvor styrket kvalitet kan få flere til at vælge erhvervsuddannelserne, forbedre elevens motivation og kompetencer, og reducere frafaldet. Og det gælder på skoleforløbene på hovedforløbet, hvor eleverne på skolen skal møde moderne udstyr, undervisningsfaciliteter og højt kvalificerede lærere. Derfor foreslår DA-fællesskabet:

1.

Markant økonomisk styrkelse af EUD til bl.a. bedre og mere tidssvarende udstyr og styrkede lærerkompetencer.

Det skal ske via permanente taxameterløft i størrelsesordenen en halv milliard årligt fremfor nye, uigennemsigtige og tidsbegrænsede puljer. Det svarer til et taxameterløft på godt 10 pct. Situationen kalder på langsigtede og holdbare løsninger, og investeringer i udstyr og lærerkvalifikationer kræver lang tidshorisont. Der er behov for at øge uddannelsernes kvalitet for at understøtte, at flere elever starter og gennemfører en erhvervsuddannelse.

2.

Kvalitetspuljen på knap 200 millioner skal permanentgøres og lægges ind i taxametrene.

I dag er der en tidsmæssig forskydning mellem udbetaling af generelle taxametertilskud og udmøntningen af kvalitetsudviklingspuljen til skolerne. Det skaber sammen med puljens status som midlertidig usikkerhed om, hvor mange midler skolerne vil modtage i forhold til deres aktiviteter, hvilket besværliggør skolernes planlægning.

3.

Bedre kvalitet gennem mere bæredygtige uddannelsesmiljøer på hovedforløb.

Der er behov for en ny udbudsrunde med fokus på at styrke kvaliteten og skabe stærkere faglige og sociale miljøer samt give større værdi af investeringer i udstyr, faglig opkvalificering af undervisere mv. I den forbindelse skal arbejdsmarkedets parter i de faglige udvalg revurdere udbuddet af hovedforløb for at sikre miljøer med høj faglig kvalitet og økonomisk bæredygtighed, hvilket bl.a. kan betyde færre udbydere af hovedforløb på en række uddannelser. Grundforløbene skal fortsat udbydes bredt geografisk for at sikre, at man kan begynde sin uddannelse i hele landet.

4.

Udvidet adgang til boliger for elever og lærlinge (skolehjem) samt modernisering af rammerne.

Flere elever og lærlinge skal kunne bo på et skolehjem i løbet af deres uddannelse. Adgangen til skolehjem skal derfor udvides. Det gælder både brugen af skolehjem og muligheden for at bo på skolehjem under oplæring i en virksomhed. Det skal styrke muligheden for at skabe gode rammer for faglige og sociale aktiviteter og bidrage til lavere frafaldsamt øget geografisk mobilitet.

5.

Udvidelse af GF+.

GF+ er et 10 uger langt forløb, som har til formål at gøre elever, der har været væk fra uddannelsessystemet i en periode, parate til at vælge og gennemføre en erhvervsuddannelse. Erhvervsskolerne skal have mulighed for at tilrettelægge GF+, så GF+ f.eks. kan bruges til C-niveau-fag på EUX, så elever ikke behøver at tage eventuelt supplerende fag på VUC, og eleverne får et mere sammenhængende undervisningsforløb på den uddannelsesinstitution, de allerede er tilknyttet. Samtidig skal det være muligt at understøtte elever med behov for genopfriskning af faglige eller almene kerneområder mhp. at styrke deres forudsætninger for at bestå overgangskravene efter grundforløb 2. Det skal fortsat være en forudsætning for brug af GF+, at eleven opfylder adgangskravene til EUD.

6.

Bedre mulighed for merit til erhvervsuddannelser.

Relevante AMU-kurser og AMU-pakker skal kunne godskrives på grundforløbet af de faglige udvalg. Det skal ske med henblik på at sikre en mere smidig og overskuelig vej til at blive faglært gennem gennemsigtighed og systematik i meritgivning. I dag er det alene erhvervsskolerne, der kan give godskrivning på grundforløbet.

7.

Adgangskravene til de merkantile og tekniske EUX skal være de samme, som gælder for de treårige gymnasieuddannelser.

EUX er en kombinationsuddannelse, hvor eleven både tager en erhvervsuddannelse og en gymnasial eksamen. EUX-elever skal derfor have forudsætningerne for at kunne tilegne sig og kombinere boglig og praktisk viden og færdigheder fra erhvervsuddannelser og gymnasieuddannelserne. Det kan bidrage til højere kvalitet i undervisningen og lavere frafald.

8.

Diplomuddannelsen i erhvervspædagogik skal omlægges.

Diplomuddannelsen i erhvervspædagogik skal omlægges, så den gennemføres tættere på lærerens praksis med inspiration fra pædagogikum i gymnasiet. Uddannelsen skal desuden rettes mod lærerens konkrete fagområde(r). Det kan bidrage til bedre undervisning samt bedre rekruttering, hvis lærerne oplever et mere relevant pædagogikum.

9.

Investeringen i løbende faglig opkvalificering af lærere på erhvervsuddannelser skal styrkes – både nationalt og lokalt.

Mere kompetente lærere vil øge kvaliteten af undervisningen og reducere frafaldet, og løbende kompetenceudvikling sikrer også, at faglærernes viden og kompetencer følger med udviklingen på arbejdsmarkedet.

10.

Bedre mulighed for justering af uddannelser.

I dag har de faglige udvalg mulighed for én gang årligt at indstille til ændringer af de uddannelsesbekendtgørelser og -ordninger, der sætter rammerne for de enkelte uddannelser. Med grøn omstilling, digitalisering mv. opstår behov for løbende tilpasning af uddannelser. Derfor bør muligheden for, at faglige udvalg kan indstille til ændringer i uddannelsesbekendtgørelser og -ordninger, ændres til to gange årligt.

11.

Bedre mulighed for at anvende fag eller moduler fra videregående uddannelse.

Der skal være bedre mulighed for at tage fag eller moduler fra korte videregående uddannelser, f.eks. fra akademi- eller erhvervsakademiuddannelser, som led i en erhvervsuddannelse. Det vil bl.a. kunne anvendes til at tilbyde elever og lærlinge et fagligt løft, herunder specialisering inden for grøn omstilling og digitalisering. I dag er det kun muligt at tage fag, der udbydes som ekspertfag, og det er kun muligt at gå til eksamen på et akademi som privatist.

12.

Fuldtidsundervisning på hovedforløbet.

Det skal sikres, at elever på skoleophold i hovedforløbet modtager lærerstyret undervisning 37 timer ugentligt svarende til den elevløn, som eleven modtager. Da eleven/lærlingen er ansat og lønnes af en virksomhed, skal det være skolens ansvar at kunne redegøre for, at eleven har modtaget fuldtidsundervisning på konkret foranledning fra en virksomhed.

13.

Øget gennemsigthed i kvaliteten.

Det skal undersøges, hvordan der sikres øget gennemsigthed ift. skolernes udstyrsniveau, investeringsplaner og underviseres faglige niveau. Det skal ske med henblik på at styrke virksomhedernes mulighed for at sammenligne og vælge uddannelsessted til deres elever og lærlinge.

14.

Flere gæstelærere fra virksomheder mv.

Virksomhederne vil gerne bidrage yderligere til undervisningen, og brugen af gæstelærere kan sikre opdateret og aktuel viden i undervisningen, samt bidrage til fleksibel og relevant rekruttering af undervisere til erhvervsuddannelserne. Barriererne for brug af gæstelærere skal afdækkes og fjernes, fx i forhold til rammer for aflønning og lærerdækning.

15.

Den merkantile EUX skal justeres.

Rammerne skal ændres, så der kan skabes et mere sammenhængende forløb på grundforløbet og det studiekompetencegivende forløb. Det skal sikre bedre faglig progression og højere overgang til hovedforløbet. Det skal bl.a. ske med udgangspunkt i tidligere gennemførte forsøg med den merkantile EUX.

Styrket samarbejde mellem skole og virksomhed

Et godt samarbejde mellem erhvervsskoler og virksomheder er afgørende for at understøtte elevernes mulighed for at gennemføre en erhvervsuddannelse og virksomhedernes mulighed for at tage elever. Erfaringerne viser, at når en virksomhed først har haft en lærling eller elev, vil de være mere tilbøjelige til at fortsætte med det. Elever og virksomheder skal opleve sammenhæng mellem skoleforløbene og oplæringen i virksomheden. Det kræver tydelig kommunikation fra skole til virksomhed. Derfor foreslår DA-fællesskabet:

16.

Mere og bedre løbende kommunikation fra skole til virksomhed.

Skolerne skal have et tydeligt ansvar for at sikre god kommunikation med oplæringsvirksomheder. Det skal gøre overgangen fra skoleforløbet til virksomhedsoplæring nemmere og bidrage til at reducere frafaldet på hovedforløbet. Virksomhederne vil også få nemmere ved at håndtere evt. udfordringer, der opstår i løbet af læretiden. Det gælder også i forhold til elever, som har udfordringer med f.eks. ordblindhed, synlige eller usynlige handicap eller øget frafaldsrisiko.

17.

Det skal være tydeligt for virksomheder, hvem på erhvervsskolen, de kan rette henvendelse til, hvis der opstår udfordringer.

Det skal gøre det nemmere for virksomheden at gå i dialog med skolen om eventuelle udfordringer ift. en elev og dermed styrke muligheden for i fællesskab at finde løsninger og reducere risikoen for frafald.

18.

Tydelig kommunikation til virksomhederne om mulighederne for adgang til SPS og anden støtte, herunder hjælpemidler på hovedforløbet.

Det skal sikre, at elever med udfordringer lettere kan gennemføre uddannelsen, og at alle elever, som er berettiget til og har brug for hjælp og understøttelse, også får det.

19.

Eftersyn af håndtering af GDPR-regler.

Der er behov for et eftersyn af den praktiske håndtering af GDPR-reglerne. En ufleksibel håndtering af GDPR-reglerne hindrer i dag virksomheder i at følge elevens progression under skoleforløb, herunder bl.a. viden om karakterer og fravær samt oplysninger om elevens sven-deprøveresultat, og kommunikationen er ofte præget af forsinkelser pga. kommunikation via E-boks. Bedre udveksling af informationer vil give virksomhederne et bedre indblik i elevens faglige udvikling, herunder hvilke kompetencer der er tillært under skoleophold, samt at kunne reagere hurtigt ved fravær fra undervisningen i skoleperioder. Det skal forbedre samspillet mellem skolen og oplæringsvirksomhed og bidrage til, at eleven når de faglige mål for uddannelsen.

Fortsat mange lærepladser

Virksomheder kan ikke indgå lærepladsaftaler med lærlinge og elever, der ikke findes. Hvis vi skal lykkes med at uddanne flere faglærte, skal vi derfor øge søgningen og dermed antallet af lærlinge og elever. Samtidig skal vi undgå at straffe virksomheder, der forgæves forsøger at rekruttere lærlinge og elever. Den offentlige sektor skal naturligvis ligesom den private sektor bidrage med lærepladser. For det er et fælles samfundsansvar at sikre uddannelse af tilstrækkeligt mange faglærte til fremtiden. Derfor foreslår DA-fællesskabet:

20.

Lærlingeklausuler i det offentlige.

Det offentlige skal omfattes af lærlingeklausuler på lige fod med private virksomheder, der løser opgaver for det offentlige. Det offentlige lever i dag ikke op til sit ansvar for at tage elever, som blev fastsat med målsætningerne fra trepartsaftalen i 2016. For at understøtte det offentliges engagement og ansvar og sikre lige konkurrencevilkår, bør det offentlige også være omfattet af lærlingeklausuler på opgaver, som er løst in-house og dermed ikke sendt i udbud.

21.

Servicetjek af kravene for at blive fritaget fra Læreplads-AUB.

Det er i dag meget vanskeligt at leve op til kravene for at blive fritaget for at betale merbidrag i Læreplads-AUB. Kravene skal efterses, så det bliver så ubureaukratisk og gennemsommeligt for virksomheder som muligt at søge om fritagelse og blive fritaget, hvis det ikke har været muligt at finde en elev. I dag er det stort set umuligt for virksomhederne at blive fritaget, og det afspejles af, at stort set ingen virksomheder søger om fritagelse, selvom manglen på elever aldrig har været højere.

22.

Det skal kun være muligt for elever at angive sig som lærepladssøgende inden for uddannelser, som de har adgang til.

Elever skal kun indgå i oversigten over lærepladssøgende elever på Lærepladsen.dk, hvis de er aktivt søgende inden for et fag, hvor de opfylder de faglige krav for at få en læreplads. En retvisende opgørelse af lærepladssøgende elever er afgørende for, at virksomheden kan bruge Lærepladsen.dk aktivt i deres rekruttering af elever. Samtidig er det afgørende for at sikre gennemsigtige og meningsfulde krav for evt. fritagelse for merbidrag til Læreplads-AUB.

23.

Virksomhederne skal ikke være ansvarlige for at opsige tidligt indgåede uddannelsesaftaler.

Virksomhederne er med "tidlig aftaleindgåelse" i stigende grad begyndt at indgå uddannelsesaftaler på grundforløb 2. Virksomhederne bør dog ikke være ansvarlige for at opsige aftaler, der er indgået på grundforløbet og påbegyndes på hovedforløbet, hvis uddannelsesaftalen er betinget af, at grundforløbet/overgangskravene er bestået, og eleven ikke består. Risikoen for byrder og bureaukrati kan afholde virksomheder fra at indgå uddannelsesaftaler tidligt, det vil sige på grundforløb 2, og få lærepladstallet til at falde. I denne situation bør aftalen i stedet bortfalde automatisk, i stedet for at der skal ske en (ensidig) opsigelse af aftalen.

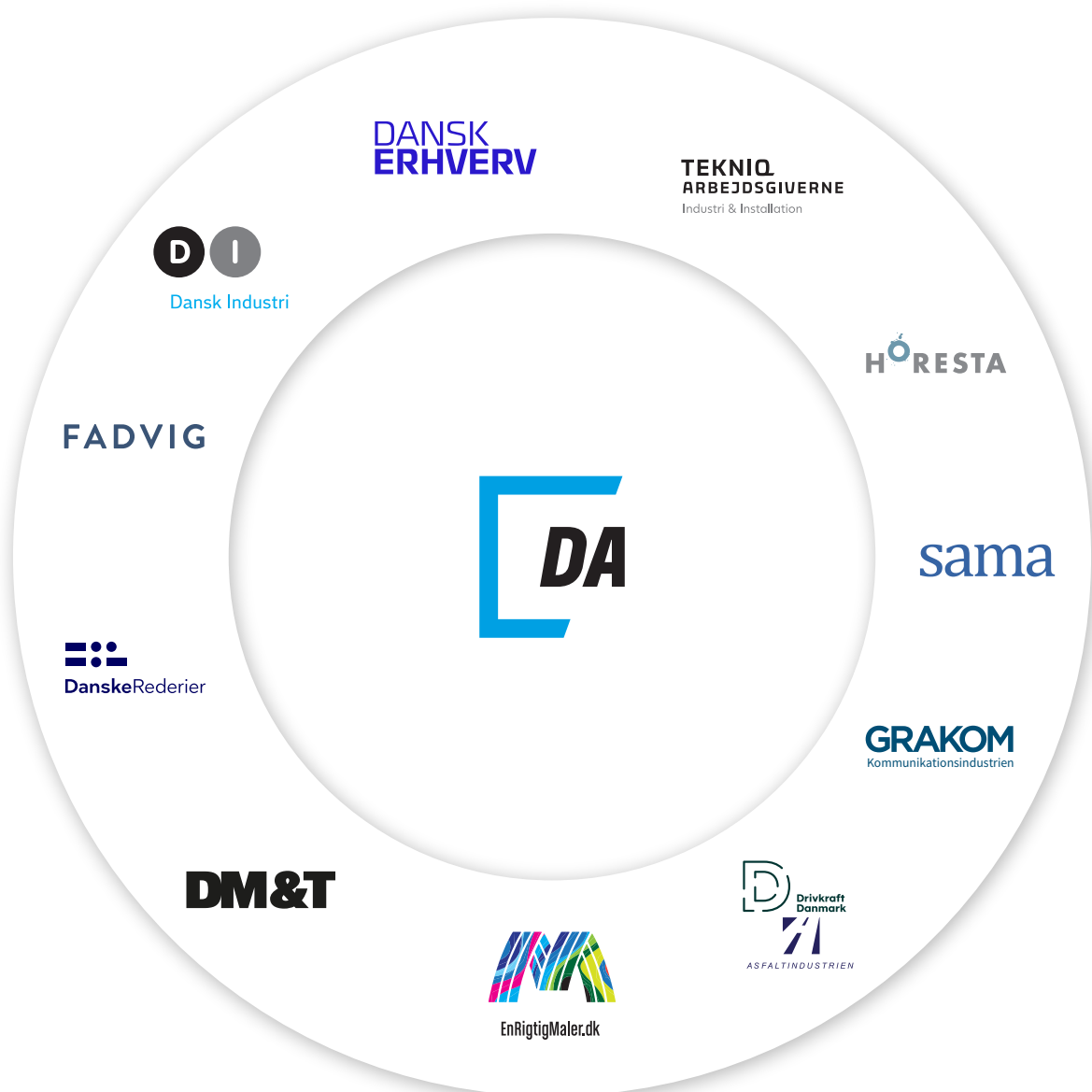

VINGSTED

Om DA-fællesskabet

Udspillet er udarbejdet i samarbejde i DA-fællesskabet. DA-fællesskabet består af 11 arbejdsgiverforeninger på det private arbejdsmarked. Tilsammen dækker organisationerne mere end 25.000 virksomheder inden for bl.a. industri, handel, transport, service og byggeri. Organisationerne i DA-fælles-

skabet er Dansk Industri, Dansk Erhverv, TEKNIQ Arbejdsgiverne, HORESTA, SAMA, GRAKOM, Asfaltindustrien, Drivkraft Danmark, Danske Malermestre, Dansk Mode & Textil, Danske Rederier og FADVIG.

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Vester Voldgade 113

1552 København V

Tlf. 33 38 90 00

da@da.dk

da.dk